

**ПВНЗ «УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»
Факультет суспільних і прикладних наук
кафедра естрадно-вокального мистецтва**

Курсова робота

**«Ефективні методики підготовки естрадних
вокалістів у контексті світового вокального
мистецтва»**

студентки IV курсу заочної форми навчання
кафедри вокально-естрадного мистецтва

Микитюк Світлани Юріївни

Науковий керівник:
кандидат мистецтвознавства, доцент
Рось Зоряна Петрівна

Івано-Франківськ

2023

АНОТАЦІЯ

Дана курсова робота присвячена проблемам вокальної педагогіки, зокрема, аналізу найвагоміших методик постановки естрадного співацького голосу та спробі систематизувати їх за напрямками теорій, методів та прийомів. Вокальна педагогіка естрадного мистецтва належить до таких галузей професійного навчання, де є багато різних, іноді різновекторних, шкіл та методик викладання естрадного співу і тому навчання естрадному співу є одним із найбільш суперечливих в музичній педагогіці.

Незважаючи на те, що вокально-естрадне мистецтво у музично-історичному ракурсі пройшло відносно невеликий шлях становлення й розвитку, воно сформувало своєрідну стилістику, художні цінності та практично виробило та утвердило власну технологію виконавства.

Виконавство завжди йде попереду педагогіки, а остання, в свою чергу, спираючись на досвід минулого, готує співаків для майбутнього. Педагогіки-вокалісти надають перевагу практичній передачі свого досвіду, що нині утворює певну проблему, яку можна визначити як «розрив» у сфері естрадного вокального мистецтва теорії та практики. На сьогоднішній день комплексних досліджень з історії розвитку естрадної вокальної школи дуже мало. На даний час існує чимало методик навчання естрадному вокалу, проте варто відмітити брак універсальних систем, які б охоплювали всі актуальні проблеми, що постають на шляху становлення професійного виконавця, чим і визначається **актуальність** та доцільність розробки обраної теми.

В роботі було описано процеси формування найбільш визначних методик постановки естрадного співацького голосу та проаналізовано методи й прийоми найбільш вагомих вітчизняних і зарубіжних методик, зокрема Л. Дмитрієва, В. Ємельянова, С. Ріггса, Лутті Берга, К. Лінклейтер, В. Морозова, Джо Естілл, К. Садолін, Р. Юссона та ін. Була здійснена спроба співставити, порівняти і виявити у аналізованих методиках спільні риси й протиріччя. Особлива увага була приділена «співу у мовленнєвій позиції» Сета Ріггса, «резонансній методиці» співу В. Морозова, В. Ємельянова та сучасним тренінгам розвитку вокальної майстерності майбутніх естрадних виконавців, зокрема, Джо Естілл (*Jo Estill*) й Кетрін Садолін (*Cathrine Sadolin*) та ін.

Ключові слова: школи естрадного співу, вокальна методика, вокальні системи.

SUMMARY

This term paper is devoted to the problems of vocal pedagogy, in particular, to the analysis of the most important methods of training the pop singing voice and an attempt to systematize them in terms of theories, methods and techniques. The vocal pedagogy of pop art belongs to such areas of professional training where there are many different, sometimes multi-vector, schools and methods of teaching pop singing, and therefore teaching pop singing is one of the most controversial in music pedagogy.

Despite the relatively short trajectory of its historical development, vocal and popular music has managed to establish a distinctive stylistic identity, artistic values, and has practically developed and affirmed its own performance technology.

Performance is always ahead of pedagogy, and the latter, in turn, based on the experience of the past, prepares singers for the future. Vocal teachers prefer the practical transfer of their experience, which now creates a certain problem that can be defined as a "gap" in the field of pop vocal art between theory and practice. To date, there are very few comprehensive studies on the history of the pop vocal school. At present, there are many methods of teaching pop vocals, but it is worth noting the lack of universal systems that would cover all the current problems that arise on the way to becoming a professional performer, which determines the relevance and feasibility of developing the chosen topic.

The paper describes the processes of formation of the most prominent methods of pop singing voice training and analyzes the methods and techniques of the most important domestic and foreign methods, in particular, L. Dmitriev, V. Emelyanov, S. Riggs, O. Klipp, K. Linklater, V. Morozov, Joe Estill, K. Sadolin, R. Jusson, and others. An attempt was made to compare, contrast and identify common features and contradictions in the analyzed methods. Particular attention was paid to Seth Riggs' "singing in the speech position", the resonant singing methodology of V. Morozov, V. Emelyanov and modern methods of developing the vocal skills of future pop singers, in particular, P. Sviridov, N. Horban, Jo Estill, Cathrine Sadolin and others.

Keywords: pop singing schools, vocal technique, vocal systems.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
-------------------	----------

РОЗДІЛ 1. ВПЛИВ РІЗНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ НА РОЗВИТОК ВИКОНАВСЬКИХ НАВИЧОК

1.1 Проблематика методик навчання естрадному вокалу.....	8
1.2 Розвиток сучасних методик і навчальних програм для навчання естрадного співу.....	19

Розділ 2. НАЙБІЛЬШ ВІДОМІ МЕТОДИ РОЗВИТКУ ВОКАЛЬНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕСТРАДНИХ ВИКОНАВЦІВ

2.1 Спів у мовленнєвій позиції як проблема вокальної педагогіки.....	25
2.2 Резонансна методика співу та сучасні тренінги.....	30

ВИСНОВКИ	34
-----------------------	-----------

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	37
--	-----------

ВСТУП

Естрадно-джазовий вокал широко розповсюджений в сучасній музичній культурі. Цей жанр став основою для багатьох інших жанрів, таких як поп-музика, соул, фанк, рок-н-рол, інші, а також вплинув на музичні тенденції та стиль усього світу. Крім того, естрадно-джазовий вокал сприяє розвитку музичної освіти та виховання молодого покоління, відкриває можливості для вивчення музичних технік, імпровізації, аранжування та інших аспектів музичного мистецтва. Це відкриває широкі можливості для виконавців, які бажають розвиватися в цьому напрямку.

Значна кількість гуртів та виконавців, обирають для себе саме цей стиль виконання. Однак естрадно-джазовий вокал є складним і технічно вимогливим жанром, що вимагає від виконавців особливих навичок і вмінь. Не кожен виконавець може досягти високого професійного рівня у цій сфері. Для цього потрібна глибока методика викладання, яка допоможе студентам оволодіти необхідними навичками та техніками. Деякі співаки отримують певну музичну освіту в університетах або мистецьких школах, але є й такі, які навчаються всьому самостійно, використовуючи різноманітні медійні ресурси. «Важливим завданням стає пошук ефективних методик викладання для набуття відповідних навичок та технік в цій галузі. Техніки естрадно-джазового вокалу включають різноманітні підходи та прийоми, що допомагають виконавцеві передати особливість та емоційність цього жанру» [36].

«Естрадно-джазовий вокал є популярним жанром музики, який має велику аудиторію та значну культурну вагу. Він відображає і передає настрої, емоції та смаки суспільства, відкриває нові можливості для самовираження та творчості, а також сприяє формуванню та розвитку музичної культури. Естрадно-джазовий вокал є творчим процесом, що вимагає від виконавців індивідуального підходу та вміння виражати свою унікальну музичну особистість» [1].

Актуальність теми естрадно-джазового вокалу полягає в його популярності, складності виконання та потребі розвитку методики викладання.

Існувало уявлення, що в естрадному вокалі не існує єдиної школи викладання. Проте сучасні методи різних педагогів виявляють спільні підходи до кількох ключових аспектів, таких як постановка голосу, звуковидобування, атака звуку та голосові ефекти. На даний момент вокальна педагогіка в естрадно-джазовому мистецтві є складною галуззю професійного навчання, де існує багато різних шкіл та методик, які все ж виділяються своєю різновекторністю. Тому тема вивчення та розробки різноманітних методик для вдосконалення свого вокального мистецтва є завжди актуальною для сучасних музикознавців.

Таким чином, навчання естрадному співу розглядається як одна з найбільш суперечливих сфер у розвитку вокальної культури. Підготовка вокалістів у жанрі естрадно-джазового виконавства має свої власні особливості, оскільки отримання подібних навичок є доволі творчим процесом. Через це з'являється великий «розрив» між теорією та практичним виконанням. Існує постійна тенденція коли виконавське мистецтво визначає нові шляхи розвитку, виходячи вперед педагогіки. У свою чергу, педагогіка, спираючись на накопичений досвід, готує артистів до майбутніх завдань. Утім, відсутність універсальних методичних рекомендацій щодо підготовки естрадних співаків визначає **актуальність** та доцільність подальшого вивчення цієї проблеми, що зумовило тему курсової роботи: **«Ефективні методики підготовки естрадно-джазових вокалістів у контексті світового вокального мистецтва»**.

Мета курсової роботи – на основі аналізу найвагоміших методик постановки естрадного співацького голосу зробити спробу систематизувати їх за напрямками теорій, методів та прийомів.

Завдання дослідження:

1. Окреслити історію виникнення та процеси формування вокальних методик підготовки естрадних співаків.
2. Дослідити напрямки підходів та особливості методичних розробок в підготовці естрадно-вокальних виконавців

3. Визначити на основі аналізованих джерел найбільш резонансні методики постановки естрадного співацького голосу.

4. Описати особливості методів та прийомів найбільш відомих методик у підготовці естрадних співаків, зокрема С. Ріггса, Лутті Берга, К. Лінклейтер, В. Морозова, Джо Естілл, К. Садолін, Р. Юссона та ін.

Об'єкт дослідження: естрадно-джазове виконавство.

Предметом дослідження є аналіз методик підготовки виконавців у жанрі естрадно-джазового мистецтва.

Стан наукової розробки. Вивчення мистецтва вокалу є однією з ключових складових професійного розвитку студентів і завжди привертало увагу науковців, займаючи визначальне місце серед суттєвих аспектів професійної підготовки майбутніх виконавців. *Еволюцію популярного естрадного мистецтва та різні аспекти досягнень в галузі естрадного та джазового вокального мистецтва в різні періоди* досліджено у працях В. Фрідвальда, Б. Гнидя, С. Дево, В. Романка, Т. Гойі, В. Откидача, М. Мозгового та ін.; *Аналіз різних методичних систем педагогів, що надають навчання в галузі естрадного вокалу, було здійснено на основі праць таких фахівців, як:* К. Лінклейтер, О. Кліпп, Р. Юссона, С. Ріггс, Р. Міллер, Д. Ловетрі, Джо Естілл, Кетрін Садолін та ін.

Методологічну та теоретичну основу роботи визначили важливі принципи професійної підготовки майбутніх артистів естради, за допомогою праць і досліджень визначних вчених та практикуючих викладачів.

Практичне значення цього дослідження виявляється у застосуванні отриманих знань про методи та прийоми різних технік формування голосу естрадно-джазового вокаліста для власної творчої діяльності та педагогічної роботи.

Робота складається зі вступу, двох розділів, чотирьох підрозділів, висновків, списку використаної літератури.

РОЗДІЛ 1. ВПЛИВ РІЗНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ НА РОЗВИТОК ВИКОНАВСЬКИХ НАВИЧОК

1.1 Проблематика методик навчання естрадному вокалу

На даний момент стилі естрадного та джазового співу залишаються важливими та популярними в музичній індустрії, багато молодих виконавців проявляють інтерес до цих жанрів. Деякі артисти можуть поєднувати елементи естрадного та джазового співу в своїх виступах, створюючи унікальний саунд. Спочатку видатні співаки вражають своєю особливою вокальною обдарованістю, проте також велику роль відіграють регулярні тренування, спрямовані на розвиток конкретних вокальних навичок.

«Однією з найбільш важливих проблем навчання естрадному вокалу є визначення методики, яка буде максимально результативною. Існує значна кількість методичних розробок та наукових статей іноземних та вітчизняних авторів. Проте не всі мають спрямованість на вирішення конкретних проблем» [15].

Останнім часом комерційне вокальне навчання стало дуже популярним. Це привело до проблем щодо професійної компетентності викладачів в естрадно-джазовій вокальній сфері. У більшості випадків голосову підготовку проводять фахівці з дипломами диригентів хору, які пропонують участь в груповій постановці голосу, що може стати пасткою, оскільки цей підхід може свідчити про низький професіоналізм та нестачу самостійності викладача. Так звані «фахівці» часто привертають увагу вокалістів-початківців обіцянками про швидкі результати, участь у різноманітних заходах та музичних конкурсах. «Компетентний викладач спочатку визначить точний план розвитку голосу, опираючись на природні особливості й індивідуальні здібності та буде сприяти розвитку у початківця власного почуття смаку та артистизму, що має важливе значення для виконавця» [5].

Деякі викладачі-академісти допускають помилку, використовуючи свої «унікальні» методи. Ці методи стверджують, що адаптація академічної постановки голосу до естрадного стилю виконання є неможливою.

Більшість сучасних естрадних виконавців є самоучками, тому часто не наділяють свій голос належною опорою та диханням, неправильно використовуючи вокальну техніку. Це може спричинити до швидкого втомлення та зношення голосу, що викличе ризик короткотривалої кар'єри вокаліста та виникнення захворювань голосового апарату.

Правильна академічна постановка голосу є стійкою основою для подальшого розвитку та самореалізації в ролі вокаліста. Викладач-професіонал з легкістю допоможе зрозуміти та засвоїти техніку вокалу, розвинути навички опори, дихання і голосоведення. Під керівництвом кваліфікованого наставника перехід від академічного вокалу до естрадного перестане бути проблемою всього за кілька хвилин, а не кілька років, як стверджують деякі викладачі-початківці.

Правильне розуміння процесу утворення вокального звуку дозволяє вільно змінювати його тембр та подачу не лише в рамках академічного вокалу, але й в інших вокальних стилях. Вірне налаштування голосового апарату сприяє розвитку гнучкості голосових зв'язок, завдяки чому вони легко адаптуються до манери полегшення тембру, переміщення звуку на гортань, і академічний діапазон під час естрадного співу в легкій манері виконання розширюється ще більше за меншого напруження. Без знання основ академічного вокалу є значний ризик закріплення "гортанних" навичок, виникнення вузлів на голосових зв'язках та проблем з їх замиканням. Академічно правильно поставлений голос, звільнить голосові зв'язки від перенапруження і водночас забезпечить необхідну працездатність без ризику зриву голосу. Багато естрадних виконавців, які використовують фонограму під час свого виступу, не розвивають вміння майстерного контролю свого голосу. Через тривале навантаження та відсутність належної постановки голосу, голосові зв'язки можуть стати слабкими та нестійкими.

Постановка голосу в естрадно-джазовому вокалі включає чітку артикуляцію слів та фраз, щоб надати тексту вагу і передати сенс музичного висловлення. Фразування потребують особливої уваги під час зміни дихання. Однак у фразуванні естрадно-джазового вокалу існує велика свобода. Вокаліст може експериментувати, додаючи свої власні нюанси для створення унікального вокального стилю. Свобода варіацій у фразуванні може додати виступу емоційної глибини, виразити індивідуальність та оригінальність, створити неповторні виконання пісень.

Основні принципи естрадно-джазового вокалу залишаються аналогічними академічному: підняте піднебіння, відчуття позіхання і звучання досягаються за допомогою не чистого, а змішаного використання резонаторів. Цей підхід дозволяє голосу звучати поліфонічно, тобто «тембристо», з більшою кількістю обертонів, що робить тембр більш насиченим. Поява неприродного напруження голосових зв'язок у верхньому регістрі проявляється у виникненні «баранчика». Перехідні та верхні звуки, як і у академічному співі, повинні виконуватись з допомогою закритої техніки. Втрата красивого тембрального забарвлення та округленості у верхніх нотах, є цілком реальною, якщо ігнорувати цю техніку. Також нехтування цією технікою може призвести до передчасної втрати здатності виконувати високі звуки.

Під час навчання естрадно-джазовому співу застосовуються різні специфічні прийоми та техніки, зокрема:

1. Розщеплення – невеликий елемент нечистого звуку, такого як шум або «хрип», який додається до основного чистого звуку.
2. Спів у стилі бел-кант – це спосіб виконання, при якому вокаліст використовує техніку вироблення звуку з затримкою повітря в горлі, що додає глибину та насиченість звучанню.
3. Драйв – важливий прийом у рок-вокалістів, який включає рев, хрипкий голос, гроулінг та ін.

4. Вібрато – коливання частоти голосу на певній ноті для створення ефекту трепету або додавання емоційної виразності.

5. Субтон – спів із додаванням придиху, іноді виконуєть майже «на шепоті».

6. Флажолет – спосіб використання голосових зв'язок для створення високочастотних звуків, що нагадують звук флажолетної струни.

7. Обертоновий спів – горловий спів.

8. Сцаттеринг – техніка, в якій виконавець використовує незвичайні звуки чи складні ритмічні паттерни для створення унікального звучання.

9. Глісандо, або «слайд» – плавний перехід від однієї ноти до іншої.

6. Фальцет – спів без опори, що здійснюється головним резонатором, розширює діапазон до високих нот.

7. Йодль – різкий перехід від співу на опорі до фальцету, відомий як «тірольський спів».

8. Штробас – це низькі ноти, які мають характерний звук формуючись виключно за допомогою грудного резонатора. Це представляє собою найнижчий вокальний регістр, де звук створюється завдяки потоку повітря, який проходить через розслаблену голосову щілину, яка мовби «вільно коливається».

Головним резонатором для естрадного співу служить гортанно-глотковий, який використовується на всьому звуковому діапазоні і може взаємодіяти з іншими резонаторами (у нижньому регістрі – з грудним, у верхньому – з головним). Це додає індивідуальний тембр і характер естрадному співу. Ефективне поєднання цього резонатора з іншими визначається як ключовий аспект для вокалістів, особливо тих, хто використовує мікрофон.

При вивченні технік вокалу одним з найсуттєвіших аспектів є правильна артикуляція та вільний стан гортані. У естрадній манері артикуляції, зокрема в джазі, характерною є специфічна атака звуку, фразування та інтонування. Також існує розмаїття виразових засобів, таких як мелізми (форшлаг,

группетто, мордент, трель), а також техніки, пов'язані з виробленням звуку та тембральними ефектами тощо.

Правильне дихання — ще одна необхідна складова для постановки вокального голосу. Ефективне вокальне дихання включає раціональне використання подиху та створення тиску між діафрагмою та голосовими зв'язками (у підкладочному просторі), забезпечуючи стабільність голосу.

У 30-их роках XVIII століття Вінченцо Манфредіні, представник старої італійської вокальної школи приділяв особливу увагу для постановки голосу. Він вбачав важливість зв'язку між диханням та особливостями музичного твору, рекомендуючи брати повітря так, «щоб ніхто не міг це помітити», і акцентував на важливості розслаблення тіла, голови та правильного відкривання рота.

Андреа Менабені у своїй праці «Методика навчання сольного співу», зазначає: «У вокально-педагогічній практиці найзручнішим вважається нижньореберне діафрагмове дихання, тобто змішане дихання, при якому піднімаються і розширюються під час вдиху нижні ребра, а інша частина грудної клітки майже нерухома, активні лише діафрагма і м'яз грудної клітки. Чітко відчуваються рухи передньої стінки живота. Співочий вдих здійснюється безшумно, достатньо глибоко, з відчуттям напівпозіхання. Під час вдиху не слід намагатися набирати великої кількості повітря, оскільки тоді ускладнюються подача звуку і сам процес голосоутворення, ... співочі вдих і видих розділяються миттєвою паузою – зупинкою дихання, після чого починається видих...» [4, с. 42].

Для досягнення ритмічного дихання та надання бажаного звуку під час видиху, рекомендується проведення спеціальних дихальних гімнастик, які спрямовані на опанування уповільненого вдиху.

Не меншу увагу, під час постановки голосу, слід приділяти емоційному стану співака, що також має великий вплив на дихальну функцію. З набуттям досвіду розвивається внутрішній спокій та упевненість у виконавській

майстерності. Прагнення до внутрішнього спокою має вагомий вплив на виконавську майстерність, особливо для початківців.

А. Дмитрієв вважає, що розпочинати заняття першочергово потрібно з виявлення недоліків та їх виправлення, адже в подальшому, ігнорування цих недоліків приведе до неправильного звукодобування. «Важливо одразу відчувати з якого саме недоліку слід виходити. Обраною стратегією є розробка відповідного корекційного плану, спрямованого на усунення кардинального недоліку, який перешкоджає правильному звукодобуванню. Педагог повинен чітко аналізувати роботу гортані, мовлення та дихання, переконавшись, в якому стані вони перебувають, щоб розпочати ефективну роботу» [8].

Підготовка естрадного вокаліста є складним і тривалим процесом через низку різноманітних технічних викликів, браку ефективних та універсальних методик розвитку вокаліста, а також через проблеми правильно підбраного відповідного репертуару. Сучасні методики тренування естрадних вокалістів акцентують на конкретних практичних рекомендаціях для розвитку голосу.

У галузі музикознавства останнім часом методики формування естрадної манери співу активно досліджуються, але навіть за наявності численних розробок, є потреба у їх додатковому критичному аналізі, доповненні та вдосконаленні.

Сучасна система навчання естрадного вокаліста ґрунтується на поєднанні різних підходів та методик. Основною все ж залишається взаємодія викладача з учнем, що забезпечує контроль над якістю подачі звуку, правильною інтонацією, особливостями звуковидобування та іншими аспектами. Методики, які мають не лише велику практичну цінність серед вокалістів, але й відзначаються ефективними засобами для розвитку вокальних навичок, відіграють важливу роль і для самостійного навчання, адже є доступними та зрозумілими.

Як було зазначено раніше, сучасне популярне вокальне виконавство активно використовує голосові ефекти. Методичні розробки західних вокальних педагогів детально описують та пояснюють механізм кожного з

ефекту, що являється ключовим для їх успішного освоєння. Як відзначає Н. Дрожжина у книзі «Повна вокальна техніка» провідного педагога-вокаліста К. Садолін розглядаються наступні ефекти: «розщеплення (distortion), хрип (rattle), ричання (growl), вокальний злам (vocal breaks), голос із придихом (air added to the voice), вереск / крик (screams), клацання та сиплість (hoarse attacks and creaks), вібрато (vibrato), технічне прикрашання (ornamentation technique – rapid run of notes), що можуть застосовуватися як в естрадному вокалі, так і в академічному. Дослідниця свідомо не розглядає естетичний аспект звучання, а зосереджується на динаміці, силі та експресії відтворення звукових ефектів» [10].

Визнання згаданих голосових ефектів стимулює перегляд питання про кількість голосових регістрів та традиційну вокальну школу (грудний, змішаний (мікст), і головний), додаючи до них ще два регістри: суб-регістр (дуже низький, в якому виконується гроул) і так званий «флейтовий» регістр (для вокальних флажолетів).

В українських мистецьких закладах вважається, що голосові ефекти дискредитують вокальне мистецтво. «Через консервативність вітчизняних педагогів і доволі старих методик викладання вокалу, використання вокальних ефектів обмежується. Зазвичай вони розглядають лише дві атаки звуку (тверду та м'яку). Субтон (атака з придихом) часто ігнорується, хоча саме така атака звуку активно використовується у сучасній естраді для створення унікального музичного образу твору або стилю виконавця. Сучасне покоління вокалістів активно застосовує популярні вокальні ефекти (гроул, скрім, дисторшн, субтон), що дозволяє естрадному вокалу всебічно розвиватися та досліджувати нові методики» [18].

В галузі музичної педагогіки розроблено кілька методів вокальної педагогіки, які враховують специфіку співочої діяльності. До них належать концентричний, фонетичний, методи показу й наслідування, уявного проспівування, порівняльного аналізу.

Концентричний метод можна вважати універсальним, оскільки він утворює основу для різних методичних систем. Базується концентрацією уваги виконавця на певних аспектах вокальної техніки чи виразовості. Основна ідея полягає в тому, щоб систематично працювати над окремими елементами вокальної майстерності, зосереджуючи увагу на кожному з них. Він спрямований на розвиток правильної постановки голосу та контролю за диханням. Вчитель та учень працюють над формуванням звуку, вкладаючи свої зусилля на ключовий аспект правильного голосового виконання. Основні характеристики концентричного методу включають:

- Розчленування навичок: Вокальний процес розбивається на окремі компоненти або етапи, такі як дихання, артикуляція, інтонація, ритм і т.д.
- Зосередження на деталях: Учень фокусується на покращенні конкретних елементів техніки чи виразовості. Це може включати в себе вправи, спрямовані на вдосконалення роботи голосових зв'язок, розширення діапазону, поліпшення артикуляції тощо.
- Поступове вдосконалення: Після досягнення задовільних результатів у певному компоненті, учень переходить до наступного, поетапно розвиваючи свої вокальні навички.
- Індивідуалізація: Метод може бути адаптований до індивідуальних потреб кожного вокаліста, враховуючи його сильні та слабкі сторони.
- Використання відтворювальних засобів: Концентричний метод може використовувати аудіо- та відеозаписи, де виконавець може аналізувати свої власні виконання та вдосконалювати техніку.

Фонетичний метод акцентує увагу на правильній артикуляції та вимові слів під час співу. Учні вивчають, як голосові органи впливають на формування звуку та як правильна артикуляція покращує вокальну виконавську майстерність. Вокалісти використовують фонетичну роботу як один із методів для досягнення певного типу реєстрового звучання голосу. Важливо зазначити, що кожна фонема, склад чи слово мають властивість цілісно організовувати роботу всього голосового апарату в конкретному

напрямку. Мінімальні зміни в артикуляції однієї й тієї ж фонемі створюють нові акустичні та аеродинамічні умови для функціонування голосових складок, що впливає на тембр голосу. Оскільки основним завданням вокальної роботи є навчання правильного витягування звуку, особливо співзвучного, перші вправи повинні виконуватися за допомогою чистих голосних, а для виправлення будь-яких дефектів голосу можна використовувати різноманітні комбінації голосних.

Метод наслідування зазвичай використовується на початковому етапі навчання для формування вокальних навичок та покращення техніки співу. Основна ідея полягає в тому, щоб учень наслідував імітував виконавця або вчителя, спостерігаючи за його технікою, артикуляцією, інтонацією та іншими аспектами вокальної виконавської майстерності.

На етапі наслідування учні у намагаються повторити фрази, мелодії або вокальні техніки, які їм демонструють. Це дозволяє їм освоювати правильні вокальні прийоми, розвивати слухові та артикуляційні навички, а також засвоювати елементи експресії та стилю виконавця.

Метод наслідування може бути особливо ефективним на етапі формування основних принципів вокальної техніки та стилю. Однак, з часом, учень розвиває власну індивідуальність і починає внесення особистого витвору в виконання, вдосконалюючи та розширюючи методіку через власний творчий підхід.

Метод уявного або внутрішнього співу - це техніка вокального навчання, яка використовується для покращення розвитку вокальних навичок, а також для створення свідомого контролю над голосовим апаратом. Основна ідея полягає в тому, щоб учень уявно проспівував або "внутрішньо" відчував виконання певних вокальних партій, мелодій або фраз.

Важливою частиною цього методу є увага до фізичних відчуттів та емоційного стану учня під час уявного проспівування. Учитель спрямовує увагу учня на правильну артикуляцію, дихання, підтримку голосу та інші аспекти техніки співу, а учень уявно створює внутрішні образи звучання та

рухів голосового апарату. Використання уявного співу сприяє внутрішній концентрації та за необхідності може служити захистом голосу від перевтоми.

Цей метод сприяє глибшому розумінню та контролю над технікою співу, а також допомагає учням розвивати свідомість власного голосу та його можливостей. Він може бути особливо корисним для розвитку експресії, фразування та інтерпретації у виконанні. Уявний спів може допомагати учням практикувати техніку, навіть коли фізично вони не взаємодіють із своїм голосовим апаратом. Це може бути особливо корисним у випадках, коли важко знаходити час або можливості для активного фізичного вправлення.

Додатково, уявний спів може допомагати учням виробити ефективніше відчуття свого голосу та підвищити усвідомленість щодо того, як різні елементи техніки впливають на звучання та виконання.

Метод порівняльного аналізу вокального навчання – це підхід, який полягає в порівнянні різних технік, стилів або підходів до вокальної техніки. Цей метод може використовуватися викладачами музики для оцінки та аналізу ефективності різних методик навчання співу. Порівнюючи різні методи, можна з'ясувати, який підхід працює краще для конкретного учня чи для досягнення певної мети. Такий аналіз навчає розрізняти правильне та неправильне звучання, що сприяє розвитку аналітичних здібностей і вокального слуху. Використовуючи цей метод, викладачі можуть створювати нові техніки, комбінуючи найкращі аспекти з різних методів.

Порівняльний аналіз може включати оцінку таких аспектів як техніка дихання, робота зі звуком, підтримка та розвиток голосу, емоційна експресія та інші аспекти, що впливають на якість виконання вокальних творів.

Підготовка естрадно-джазових вокалістів включає в себе комплексний підхід, що охоплює різноманітні аспекти музичного навчання та виконавської майстерності, такі як: вивчення стилю та імпровізації, технічні аспекти співу, сценічна майстерність, аранжування та інтерпретація, теоретична основа.

1. **Вивчення стилю та імпровізації** означає розуміння характерних музичних елементів, таких як ритміка, гармонія, мелодія та вокальна фраза. Це

включає аналіз історії джазу, його підстилів та творчість визначних виконавців для усвідомлення сутності цього жанру.

Імпровізація є ключовим елементом джазового виконавства. Вміння вільно експериментувати з музикою, створюючи унікальні варіації на тему, є необхідним для естрадно-джазового вокалу. Імпровізація виходить за межі звичайних музичних шаблонів, дозволяючи вокалістам виразно вибудовувати свої власні музичні ідеї та розвивати унікальний стиль виконання. Цей процес вимагає розвинутих музичних навичок, творчого мислення та глибокого відчуття ритму й гармонії для вдалого та ефективного музичного спілкування.

2. Технічні аспекти співу: розвиток технічної майстерності у вокальній техніці, фразуванні, використанні голосового діапазону та інші важливі аспекти. Системний підхід у навчанні естрадно-джазового вокалу включає послідовне формування вокальних навичок, рухаючись від базових до більш складних та виразних елементів за структурованим планом.

3. Сценічна майстерність: Сценічна майстерність для естрадно-джазових вокалістів охоплює багато аспектів. Це не лише техніка виконання під час виступу, але й уміння ефективно взаємодіяти з аудиторією та передавати емоції через специфічні рухи та жести. Виконавець має розуміти, як краще використовувати сцену, враховуючи особливості свого виступу, взаємодіючи з публікою таким чином, щоб передати енергію та емоційність своєї вистави. Це включає планування та репетиції специфічних рухів, використання вільності простору та виразність в жестах, що підкреслюють музичну емоцію та створюють зв'язок з глядачем. Іншими словами, це вміння не лише виконувати музику, але й створювати повне враження за допомогою своєї присутності на сцені, яке залишає сильний емоційний слід у пам'яті аудиторії.

4. Аранжування та інтерпретація: в естрадному вокалі це процеси, що надають унікальний відтінок та індивідуальність виконавському стилю.

Аранжування – це організація музичних елементів у композиції. Естрадний вокал може використовувати різноманітні аранжувальні прийоми,

такі як зміна інструментального супроводу, розширення або зміна музичних ліній, ритмічні та гармонійні ефекти, щоб надати пісні унікального звучання.

Інтерпретація – це особливе тлумачення музичного матеріалу. У естрадному вокалі інтерпретація може означати зміну темпу, динаміки, фразування та виразності для передачі особистої емоційної або художньої концепції під час виконання пісні. Це дозволяє виконавцям додавати особливий колорит та глибину до музичних творів, створюючи унікальне відчуття під час виступу.

Різноманітні методи та прийоми у вокальній практиці взаємодоповнюють один одного, формуючи цілісний підхід до навчання. Наочні та словесні методи, а також повторення вивченого, створюють систему, спрямовану на розвиток вокальних навичок та музичної компетентності. Вони сприяють ефективному сприйняттю та закріпленню матеріалу, розвитку творчого мислення та виразності виконання. Комбінування цих методів дозволяє педагогу та учневі працювати якісно та систематично, надаючи можливість учневі краще розуміти, відчувати та освоювати складні аспекти вокальної техніки та виразності. Такий комплексний підхід створює сприятливі умови для досягнення успіху у вокальному мистецтві.

1.2 Розвиток сучасних методик і навчальних програм для навчання естрадного співу

Сучасна практика викладання естрадного вокалу має свої особливості та протиріччя. Вона базується на методиках, спрямованих на розвиток голосу, що виникли в оперному співі наприкінці XIX століття. Естрадний спів, на відміну від оперного, спрямований на спрощення манери та адаптацію композицій для більш доступного сприйняття аудиторією. Проте, це не означає спрощення техніки, яка часто складається з ускладнених елементів, що може бути недооцінено деякими виконавцями. Ця проблема є центральною у сфері естрадного вокалу.

Вокальне естрадне виконавство, як зазначає Т. Самая, «є широко поширеним та популярним явищем, часто пов'язаним з молодіжною, масовою культурою, тому його популярність постійно зростає. Це стиль музики, який легко пристосовується до різних умов публічних виступів, у коротких виступах, поєднуючи художній вираз, виявлення творчої індивідуальності та своєрідну стилістику» [33].

Формування професійного естрадного виконавця відбувається через певну вокальну школу, розуміння якої може бути широким або вузьким. «Це відображає історичний розвиток музичного мистецтва, національний характер, соціальні умови та появу нових жанрів та стилів. У тісному розумінні, це певний набір технічних засобів, що забезпечують високий професійний рівень виконавства» [22, с. 6].

Вивчення співу є складним психофізичним процесом, що потребує розуміння багатьох наукових дисциплін. Голос співака може виявити ширший потенціал, ніж найвище розвинені музичні інструменти. Однак, щоб досягти його високої якості, потрібне дбайливе навчання та формування.

Існують загальні погляди на певні аспекти співу, такі як техніка дихання, звукотворення, атака звуку тощо. Деякі вчені та педагоги, які активно вплинули на методику навчання естрадного вокалу, наводяться у дослідженні як авторитети у цій галузі.

Юссон Рауль (1901–1967 рр.) – французький вчений, фізіолог, психолог та оперний співак. Наукова діяльність Рауля Юссона була спрямована на вивчення механізму голосоутворення. Він провів значний обсяг досліджень у галузі фізіології та психології голосу. Його роботи розглядали фізіологічні та акустичні аспекти голосового апарату, а також питання техніки співу та педагогіки.

Юссон звертав увагу на такі аспекти, як анатомія гортані, процес зародження звуку у гортані, управління фонацією, дію гортанних м'язів, роль різних частин голосових складок, поділ голосу на регістри, виникнення тембру та внутрішні відчуття співу.

«Одним із значущих досягнень Юссона була розробка таблиці класифікації співочих голосів за допомогою хронаксиметру. Він також виділив п'ять груп педагогічних методів для виховання співочого голосу, охоплюючи аспекти м'язової організації, тембру, внутрішніх відчуттів, емоційної настройки та слухового зворотнього зв'язку» [17]. Кожен з методів, використовуваних Юссоном у вихованні співочого голосу, має свою специфіку:

1. Методи прямого впливу на організацію роботи м'язів: Ці методи орієнтовані на покращення контролю за диханням, роботою порожнини ротогортанного тракту та артикуляцією. Вони включають в себе вправи, що спрямовані на покращення дихальних технік, підвищення гнучкості та координації м'язів, які використовуються при співі.

2. Методи прямого впливу на тембр: Ці методи спрямовані на зміну якості звуку. Вони можуть включати в себе роботу над формуванням голосових складок, управлінням гортанним тонусом та інші техніки, спрямовані на поліпшення звукових характеристик голосу.

3. Методи, що використовують внутрішні відчуття співака: Ці методи допомагають співакові відчувати та контролювати внутрішні процеси при співі. Вони можуть включати у себе різноманітні вправи та техніки для вдосконалення свідомості співака про його власний голос та його фізичні відчуття під час виконання.

4. Методи, що використовують емоційну настройку співака: Ці методи спрямовані на підвищення емоційної виразності під час виконання. Вони допомагають співакові передати не лише музичну інформацію, а й емоційне занурення у виконання пісні.

5. Методи, що використовують зворотні зв'язки слухового походження: Ці методи спрямовані на покращення співочого слуху. Вони можуть включати в себе вправи, спрямовані на розвиток співочого слуху, які допомагають співакові краще контролювати та коригувати його звукові характеристики на слух.

Ці роботи відіграли значну роль у розвитку технік вокального мистецтва та педагогіки вокалу, сприяючи розумінню фізичних та психологічних аспектів голосоутворення та вихованню співочих талантів.

Лутті Берг був шведським вокалістом і викладачем, який створив власну методику навчання співу, яка стала відома як Метод Лутті Берга. Його підхід до розвитку вокальної майстерності покладає акцент на досягнення максимальної виразності через спів.

Основа методики Лутті Берга полягає у розвитку технічної майстерності вокаліста. «Він надавав значення не лише технічним аспектам співу, а й виразності виконання. Важливим елементом його методики було навчання голосу правильної техніки та контролю, щоб досягти більшої експресивності та виразності у виконанні» [4].

Берг надавав велике значення глибокому розумінню та використанню голосових ресурсів. Він також акцентував на розвитку вокальних навичок, що дозволяли виконавцям передати емоції через музику, зміцнюючи їх виразність та інтерпретацію.

Його методика спрямована на створення сприятливого середовища для розвитку виразності в музиці через правильний технічний підхід до співу, роблячи акцент на техніці та виразному виконанні.

Сем Пігс (народився у 1930-х роках) – видатний американський педагог вокалу, відомий своїми революційними методами навчання співу. Він вважався одним з найавторитетніших вокальних тренерів у світі та відомим науковцем в області вокальної педагогіки. Його учні включали таких світових зірок, як Стіві Вандер, Майкл Джексон, Рей Чарльз, Мадонна та інші.

Праця «Як стати зіркою» є однією з найвидатніших робіт, присвячених проблемі голосу. Найважливіший метод, який він використовував, це «спів у мовленнєвій позиції». Його методика полягала в тому, щоб «співати з гортанним апаратом у тому ж положенні, що й під час мовлення. Це дозволяло створити природний, легкий та ефективний потік голосу без напруження. Важливим елементом було уникнення зайвих напруг та контролю над м'язами,

що знаходяться поза гортанню. Це допомагало підтримувати стабільність резонаторів і створювати баланс у голосі, незалежно від діапазону чи динаміки співу» [29].

Ріггс вважав, що цей метод допомагає уникнути перенапруження голосових складок, покращує дихання та дозволяє виконувати музику легше та більш виразно. Ця методика знайшла великий вплив у вокальній педагогіці та виконавському мистецтві.

«Важливою частиною методів Ріггса є спеціальні вправи, які спрямовані на забезпечення точності, експресії та легкості виконання музики. Ці вправи допомагають співакам розслабити та стабілізувати гортань, забезпечуючи оптимальний баланс голосових складок та дихання, що в свою чергу дозволяє їм співати з легкістю та виразністю» [7].

Крістін Лінклейтер (нар. 1936 р.) – відома шотландська вокальний «тренер» та експертка з естрадного вокалу, яка здобула визнання завдяки своїй оригінальній методиці розвитку естрадного вокалу (Estill Voice Training [EVT]). Її методика відзначається нестандартним підходом до розвитку голосу, ураховуючи не лише технічні аспекти, а й психологічні та емоційні аспекти виконавства.

У своїй системі Лінклейтер підкреслює значення зв'язку між розумом та емоціями в контексті формування голосу. «Вона пропонує методи, спрямовані на звільнення голосу від фізичної напруги, надаючи особливу увагу внутрішньому стану виконавця під час співу. Її система поєднує технічні вправи з емоційним зв'язком, спрямовані на забезпечення вільного та емоційно насиченого виконання» [23].

Важливим аспектом методики є не лише розвиток голосу як інструменту, а й усвідомлення виконавцем внутрішніх емоцій та їх відображення через голос. Це допомагає виконавцеві передавати емоції та думки через музику та спів, роблячи виступи більш виразними та автентичними.

«У методиці Лінклейтер враховані психологічні та фізіологічні аспекти виконавської майстерності, що дозволяє виконавцю більш повно виражати свої емоції через голос та виконання. Її система виступає як альтернатива стандартним методам розвитку вокальної техніки, пропонуючи новий підхід, орієнтований на звільнення голосу від фізичних і психологічних обмежень» [23].

Методика Лінклейтер є актуальною не лише для співаків, але й для акторів, оскільки вона враховує важливість емоційного виразу в будь-якому виконанні, де голос виступає ключовою складовою. Її унікальний підхід до розвитку голосу ставить психологічний контекст на рівень рівнозначний технічному виконанню, створюючи можливість для більш глибокого та емоційного вираження через спів.

Кетрін Садолін – датська оперна співачка, педагог і дослідник анатомії голосу, автор методики (Complete Vocal Technique – техніка вокалу CVT) – система для вивчення вокальної техніки, яка не годиться для вокалістів, які працюють в академічному або оперному стилі. Кетрін Садолін розглядає наступні ефекти: розщеплення (distortion), хрип (rattle), ричання (growl), вокальний злам (vocal breaks), голос із придином (air added to the voice), вереск (skreams), клацання та сиплість (hoarse attack and creaks), вібрато (vibrato), технічне прикрашання (ornamentation technique (rapid run of notes)). Основні принципи CVT – це три вокальних принципи для досягнення правильного звучання: 4 вокальних режими для того, щоб вибрати яку «передачу» слід включити для вашого вокалу; тембри для того, щоб дати дзвінкість або глибину голосу; ефекти для отримання добавок до звучання. Велика частина присвячується саме роботі з м'язами живота.

РОЗДІЛ 2. НАЙБІЛЬШ ВІДОМІ МЕТОДИ РОЗВИТКУ ВОКАЛЬНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕСТРАДНИХ ВИКОНАВЦІВ

2.1 Спів у мовленнєвій позиції Сета Ріггса як проблема вокальної педагогіки

З розвитком естрадного співу виникла потреба у нових методах формування голосу. Одним із провідних педагогів у цій галузі є Сет Ріггс. Завдяки введенню звукозаписуючої техніки, наприклад мікрофонів, голосова практика змінила свою методологію, використовуючи концепцію «розмовної» позиції, запропоновану цим американським педагогом. Ці інновації дозволили багатьом виконавцям легше досягати нейтрального звуку, який є ключовим у навчальному процесі через його доступність. Обговорення позитивних аспектів методики «співу у мовленнєвій позиції» та рекомендації стосовно її впровадження у підготовку естрадних вокалістів - це важливі кроки для удосконалення методів музичної педагогіки в нашій країні.

Книга «Як стати зіркою» від Сета Ріггса є важливим джерелом для методики «співу у мовленнєвій позиції». В цій праці автор подає основні ідеї та стратегії для розвитку звуку та співу, надаючи інструменти для оптимізації голосу в цій позиції, що є критичним для артистів та співаків у процесі вдосконалення своєї майстерності.

В українських дослідженнях, зокрема у трудах Л. Дерев'янка, методика Ріггса визнається як ключовий компонент вокальної педагогіки, фокусуючись на співі у мовленнєвій позиції. Роботи Ю. Мартинової та А. Сухової порівнюють підходи Ріггса з іншими методиками розвитку вокальних навичок, розкриваючи їхню ефективність та контекст використання. Додатково, у праці С. Коротеєвої проводиться докладний критичний аналіз методики Ріггса, породжуючи певні сумніви та питання щодо його використання.

Оцінки методики Ріггса в українській педагогіці є різноманітними, від позитивних рецензій до критичних висловлювань. Ключовим є обґрунтування

його важливості та можливостей в освітньому процесі, враховуючи різноманітність підходів та потреб студентів.

Сет Ріггс, як викладач і вражаючий музикант, віддав великий внесок у розвиток естрадного співу через свої методики та особливі підходи. «У своїх теоретичних і практичних працях він намітив способи, які допомагають розвивати вокальну майстерність співаків. Його книга «Як стати зіркою» відкрила світ нових підходів у співі, зокрема використання мовленнєвої позиції. Ця концепція змінила уявлення про вокальні вправи та стала доступною навіть для танцюристів, що отримали можливість швидко освоїти деякі вокальні навички. У передмові до своєї книги Ріггс говорив про свій досвід роботи з численними професіоналами різних музичних жанрів: «Автор цієї книги успішно працював із сотнями співаків, акторів і танцюристів – професіоналами екстра класу, представниками всіх музичних напрямків. І хоча не всі з них можуть співати однаково добре, тим не менш кожний із них оволодів здатністю робити це впевнено та природньо» [7].

Зазначено, що наявні методичні розробки мають проблему у складності викладення ключових інструкцій для співаків. Навіть якщо ці інструкції саме по собі правильні, їхній формат може викликати тривогу серед майбутніх учнів. У методиці, розробленій Сетом Ріггсом, є спроба стандартизувати підходи до співу у будь-якому музичному жанрі. «Вона акцентує увагу на тому, що для будь-якого співака ключовим є не лише технічні аспекти, такі як техніка вироблення звуку або дихання, але й на створенні повноцінного образу, використовуючи не лише голос, але й акторські навички. Цей підхід дозволяє відійти від важливості тільки технічних аспектів і вийти на новий, більш вільний рівень виконавства» [29].

Сет Ріггс пережив чималий еволюційний шлях від виконавської кар'єри до педагогічної. Його перебування на сцені Нью-Йоркської опери було переломним моментом: він усвідомив, що може відмінно допомагати іншим співакам, у яких виникали вокальні труднощі. Поступово він повністю перейшов до викладацької діяльності, хоча на початку його методика

стикалася зі супротивом інших викладачів. Однак завдяки рекомендаціям задоволених практиків, які вже отримали допомогу від Ріггса, його методика стала все більш популярною. Цікаво, що серед його учнів є як ті, хто вибирає академічний стиль співу, так і ті, хто обирає естраду. Показником успішності його методики служить кількість нагород Grammy, які отримали його вихованці. Методика Сета Ріггса стала основою для навчання вокалу багатьох відомих акторів і співаків. Серед її учнів були такі зірки, як Вупі Голдберг, Кім Бесінджер, Мадонна, Майкл Джексон, Хуліо Іглесіас і Стіві Уандер.

«Методика Сета Ріггса передбачає спів у мовленнєвій позиції, яка дозволяє співати вільно та чисто у всьому діапазоні, при цьому всі проспівані слова будуть чітко прослуховуватися. Ця методика може бути використана для співу в будь-якій манері, включаючи естрадну та академічну. Вона має значний потенціал для практичного втілення в освітньому процесі, оскільки дозволяє досягти універсальності та розкрити резонансні можливості повного діапазону голосу людини» [7].

У праці Ю. Мартинової та А. Сухової наводяться вправи за методикою Сета Ріггса, спрямовані на розвиток вокальних навичок. Зокрема, вони допомагають досягти ефекту «маски», виробити розщеплення та навчитися використовувати унікальний голос для передачі емоцій.

Методика Сета Ріггса, яка має багато прихильників, також має і критиків. Зокрема, деякі викладачі вважають, що вона нехтує важливістю правильної постановки дихання і м'якого піднебіння. Вони також заперечують, що посилення звуку може відбутися само по собі. Однак, незважаючи на ці зауваження, методика Ріггса має і свої переваги, зокрема, вона дозволяє співати в мовній позиції, що є важливим для естрадної манери співу.

Методика Сета Ріггса має ряд позитивних аспектів. Вона може використовуватися для самонавчання, але в цьому випадку процес навчання буде більш тривалим і вимагатиме високоякісного методичного матеріалу. Методика Ріггса представлена у вигляді вербального тексту, нотних прикладів і медійних файлів, що дозволяє унаочнити процес освоєння настанов. Цей

принцип, характерний для американського простору, лише починає вкорінюватися у вітчизняній практиці. Внаслідок розвитку інформаційних технологій в Інтернеті є багато відео- та аудіоуроків, але не всі практичні рекомендації в них є ефективними. Доцільно використовувати лише ті настанови, які пройшли апробацію. Методика Сета Ріггса, представлена у вигляді посібника та медіакурсів на його веб-сайті, є виваженим і перевіреним шляхом для розвитку навичок співу у мовленнєвій позиції.

Сучасний дослідник Л. Дерев'янка змальовує специфіку системи Сета Ріггса таким чином: «Методичні настанови і система дещо екзотичних тренувальних вправ зводяться: до вивільнення зовнішніх м'язів гортані; природнього невимушеного звукоутворення; «малого» дихання; згладжування регістрів і перехідних нот; розвитку повного діапазону голосу; використання емоційно-образних моделей навчання та інше» [7]. Методика Сета Ріггса має ряд позитивних аспектів, але для досягнення успіху необхідно дотримуватися певних умов. Важливо дотримуватися послідовності у опануванні завдань, не перенапружуючи голосовий апарат. Навіть прості завдання слід виконувати спочатку напівголосом, а потім додавати силу звуку.

Сет Ріггс вважає, що основи вокальної техніки є однаковими для всіх стилів, але в рамках естрадної музики є багато стилів, які відрізняються один від одного. Інтерпретація естрадної пісні у тому чи іншому стилі залежить від самого співака.

«Методика Сета Ріггса є перспективною для розвитку естрадної манери співу, але вона потребує вдумливого, обережного застосування. Сет Ріггс сам застерігає від того, щоб співати в мовленнєвій позиції так само, як говорити. На його думку, співати потрібно на будь-якій частині діапазону, як би «розмовляючи на певній висоті звуку». Тобто, важливо досягти природного звучання голосу, при якому він звучить як у мовленнєвій манері» [7].

Метод Сета Ріггса спрямований на розвиток мікстового голосу, який звучить однаково гарно в усіх регістрах.

Метод не має наукової бази, тому має ряд обмежень, зокрема в плані екстремальних вокальностей та белтінгу. Але незважаючи на це, метод є ефективним, особливо для початківців. Він дозволяє вирішити одну з найбільш нагальних проблем вокаліста — злам голосу на перехідних нотах.

Вправи даного методу часто творять чудеса, дозволяючи вокалісту в короткі терміни змінити те, що не вдається професорам вокального факультету протягом 5-6 років навчання студента.

Seth Riggs є автором єдиного методу, який був розроблений самостійно, а не на основі інформації інших методів. Він запозичив багато з belcanto.

Спів у мовленнєвій позиції – це лише візуальне сприйняття. Щоб створити враження «легкої» фонації, необхідна досконала робота голосового апарату, зокрема дихання.

«Спів у мовленнєвій позиції» не тотожний мовленню, а є лише зовнішнім, естетично-виправданим утворенням з глибинним змістом. Відмінність вокального звукоутворення від звичайного розмовного полягає в наявності певних гармонічних тонів (обертонів) – голосового тембрового забарвлення» [29].

Представники «ритмічних» співаків досить швидко перебудували спрямування звуку трохи нижче, аніж це було до появи мікрофонів. Під час концертної або студійної роботи вокаліст за такої подачі передає красу свого тембру, а також зберігає ресурс голосу, не наражаючи його на зрив та зажатість.

Загалом, метод Сета Ріггса є ефективним для розвитку мікстового голосу, особливо для початківців. Він має ряд обмежень, але є перспективним для подальшого розвитку.

«Важливою частиною методів Ріггса є спеціальні вправи, які спрямовані на забезпечення точності, експресії та легкості виконання музики. Ці вправи допомагають співакам розслабити та стабілізувати гортань, забезпечуючи оптимальний баланс голосових складок та дихання, що в свою чергу дозволяє їм співати з легкістю та виразністю» [7].

2.2 Резонансна методика співу та сучасні тренінги

Термін «резонансний спів» – нове поняття, вперше введене в науковий обіг і лексикон *В. Морозовим* на початку 90-х років. Резонансний спів – це спів, при якому співак максимально ефективно використовує резонансні властивості голосового апарату для отримання сильного, красивого і приємного для слуху звуку.

Для досягнення цього співак повинен навчитися відчувати вібрації, що виникають у голосовому апараті при співі. Ці вібрації є індикатором резонансу. Співак також повинен правильно дихати, щоб забезпечити достатньо повітря для співу і резонансу.

«Резонансний спів має ряд переваг перед іншими техніками співу. Він дозволяє співакові отримати більш сильний і багатий звук, знизити навантаження на голосовий апарат, покращити тембр голосу, розширити діапазон голосу. Резонансний спів є складною технікою, яка вимагає багато часу та зусиль для освоєння. Однак, якщо співак докладе зусиль, він зможе отримати всі переваги, які пропонує ця техніка, а саме:

- Резонанс може допомогти співакові співати більш високою або низькою нотою, ніж він міг би без нього.
- Резонанс може допомогти співакові співати голосніше, не напружуючи голосовий апарат.
- Резонанс може допомогти співакові співати з більшою емоційністю.

Резонансний спів – це потужний інструмент, який може допомогти співакові досягти своїх цілей» [25].

Незважаючи на те, що співати може кожен, оволодіти резонансною вокальною технікою непросто. Навіть багато професійних співаків не досягають у цьому досконалості. Це пов'язано з тим, що резонансна техніка вимагає значних зусиль і часу для освоєння.

Голос співака, який не володіє резонансною технікою, не здатний долати

перешкоди, такі як оркестровий супровід або великі концертні зали. Він також не має багатих тембральних відтінків і не може повноцінно передати емоції.

Отже, резонансна вокальна техніка є важливою умовою для досягнення успіху в співі. Вона дозволяє співаку отримати сильний, красивий і приємний для слуху звук, який може бути чутний навіть у великих залах.

Ось деякі конкретні труднощі, з якими стикаються співаки при освоєнні резонансної техніки:

- Необхідність навчитися відчувати вібрації, що виникають у голосовому апараті при співі.
- Необхідність правильно дихати, щоб забезпечити достатньо повітря для співу і резонансу.
- Необхідність тренуватися регулярно, щоб виробити навички резонансного співу.

Якщо співак докладе зусиль, щоб подолати ці труднощі, він зможе освоїти резонансну вокальну техніку і досягти успіху в співі.

«Досвідчені співаки знають, що сила і краса голосу залежать від правильної резонансної техніки. Недосвідчені співаки часто зосереджуються на роботі гортані та голосових складок, що може призвести до перевтоми голосу. Резонатори допомагають співакові співати голосніше, з більш широким діапазоном і багатими тембральними відтінками. Отже, щоб стати хорошим співаком, потрібно навчитися правильно використовувати резонатори» [25].

Резонатори – це порожнини в тілі співака, які підсилюють звук і формують тембр. Тембр – це індивідуальна характеристика голосу, яка визначається резонансом. Артикуляція під час співу відрізняється від артикуляції при розмові. Слухач часто сприймає голос співака як характеристику його особистості.

Якщо співак не володіє резонансною технікою, він не може використовувати дарову енергію резонансу, який надає голосу силу і невтомність. В результаті відбувається перенапруження голосових зв'язок, що

може призвести до професійного розладу голосу, а в крайньому випадку – до його втрати.

Естрадна техніка співу базується на принципах вокальної педагогіки та резонансної теорії. Сутність постановки голосу в естрадній техніці полягає в правильному виборі імпедансу та стабілізації гортані у нейтральному положенні. Це дозволяє співаку співати легко, вільно та виразно, не перенапружуючи голосові зв'язки.

Естрадне мистецтво стало домінуючим у музичній культурі сучасності. Це пов'язано з такими факторами, як:

- Розвитком шоу-бізнесу та комерціалізації музики.
- Зміною смаків і уподобань аудиторії.
- Поширенням доступу до музичної освіти та інформації.

Проблема вокальної підготовки є актуальною з давніх часів. Вона полягає в тому, як навчити співака використовувати свій голос у найбільш ефективний і безпечний спосіб.

Розвиток естрадного вокалу в Україні відбувається під впливом традицій та новацій. З одного боку, він базується на академічній постановці голосу, яка дає співакові міцний технічний фундамент. З іншого боку, естрадний спів вимагає гнучкості та адаптивності, що дозволяє співакові виконувати різноманітні стилі та жанри.

Навчання естрадного співу базується на таких принципах:

- Розвиток природних голосових здібностей.
- Формування правильної постановки голосу.
- Вдосконалення вокальної техніки.

Найбільш популярними сучасними методиками постановки естрадного співу є *тренінги* та наукові розробки. Тренінгові методики, такі як Estill Voice Training (TVT) та Complete Vocal Technique (CVT), спрямовані на розвиток вокальних навичок через відпрацювання певних рухів та відчуттів. Наукові

розробки, наприклад, така як методика В. Ємельянова, базуються на фізіологічних та акустичних принципах голосоутворення тощо.

Отже, не існує єдиної науково обґрунтованої методології навчання естрадному співу. Це пов'язано з тим, що естрадний спів є різноманітним і динамічно розвивається. Однак існує ряд загальних принципів, які повинні бути враховані в будь-якій методиці навчання естрадному співу.

Еволюція вокального естрадного мистецтва відбувається через синтез національних традицій та сучасної техніки. Цей синтез дозволяє естрадним співакам створювати оригінальні та самобутні образи.

Перспектива подальших досліджень у галузі естрадно-вокальної педагогіки полягає у пошуку нових методів викладання естрадного вокалу, які були б спрямовані та адаптовані до вокального мистецтва естради.

ВИСНОВКИ

У результаті виконаної роботи було реалізовано мету та отримані відповіді на питання, поставлені в рамках завдань курсової роботи. У висновках узагальнено сформульовані результати проведеного дослідження, а саме:

1. За невеликий проміжок часу музичне мистецтво естради перейшло з розряду культурних «другорядностей» до домінуючих форм музично-виконавської творчості. З одного боку розважальне мистецтво є інструментом соціального врегулювання суспільної свідомості, а з іншого – товаром, комерціалізація якого характеризує всі сторони його буття.

2. Проблема вокальної підготовки дуже гостро постає з давніх часів. Сучасна вокальна педагогіка являє собою історично сформований емпіричний метод навчання, головним чином заснований на інтуїції, глибоких виконавчих традиціях й досвіді видатних майстрів співу.

Розвиток естрадного вокалу в останню чверть минулого століття та початок ХХІ ст. являє собою синтез багатьох запозичень. Зокрема, мистецтво українського естрадного вокалу, яке було сформоване на основі об'єднання-синтезу «старого» традиційного і «нового» новаторського, підпорядковується законам шоу-бізнесу і підлягає значному впливу новітніх популярних жанрів і стилів, зберігаючи при цьому національні особливості та традиції.

3. Еволюція вокального мистецтва вимагає вивчення провідних методик, фізіології та нових досліджень з питань постановки голосу. Навчання сучасного естрадного вокаліста складається з ряду завдань, пов'язаних з базовими вимогами технічного характеру і тому в процесі виховання естрадних співаків сучасні естрадні вокальні школи переважно базуються на академічній постановці голосу, посиляючись на праці провідних вокальних педагогів та дослідників.

4. Науковці Р. Юссон та Л. Дмитрієв вивчали акустико-фізіологічний аспект проблеми, їх аналіз та систематизацію розрізнених даних з історії вокально-педагогічної практики, що позитивно позначалося на методиці

навчання естрадного вокалу. В. Ємельянов створив свою вокальну систему на основі фонopedичного методу розвитку голосу, проблематиці якій присвячені роботи Ю. Капустіна та Г. Когана та ін. Однак ці роботи мали переважно описовий характер, не відходили від канонів академічної школи й не враховували специфіку естрадного співу.

5. Найбільшим резонасом в діяльності викладачів естрадного співу користуються тренінги і практичні наукові методики постановки естрадного співацького голосу. Однією з таких методик стала орієнтація на використання в співі мовленнєвої позиції, розробленої Сетом Ріггсом як природного прийому голосоутворення.

6. Слід відзначити, що кожен з авторів представлених в роботі методик різними шляхами прийшли до визнання вище зазначеного положення: В. Ємельянов і В. Морозов на основі резонансної теорії і фонopedичного методу; Рауль Юссон – через фізіологічні і акустичні функції голосо-творення; Л. Дмитрієв – через впровадження фонетичного методу виховання співаків, зокрема, правильного формування тембру й дихання; Крістінь Лінклейтер – через утвердження вагової ролі у співі формоутворення голосних звуків, які відзначаються високими резонансними можливостями голосу тощо.

7. Щодо тренінгів, то на даний час особливою популярністю користуються розробки Estill Voice Training (EVT) американської співачки Джо Естілл та Complete Vocal Technique (CVT) датчанки Кетрін Садолін, які стверджують, що голос не є продуктом якоїсь магії або дарунком, а залежить від тренування м'язів, що відповідають за його якість. Тренінг CVT не розрахований і не годиться для вокалістів, які працюють в академічному або оперному стилі, в той час як EVT використовується, як тренувальний базис у всіх стилях, включаючи оперний спів.

8. Таким чином, здійснений аналіз науково-методичної літератури, присвяченої проблемам естрадно-вокальної педагогіки, показав відсутність єдиної, науково обґрунтованої методології навчання естрадному співу. Слід визнати, що суперечливі думки з окремих принципових питань призводять до

висновку про необхідність подальших досліджень у цьому напрямку та створення єдиного наукового підходу до виховання професійного естрадного співака.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонюк В. Г. Постановка голосу: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Вища школа, 2000.
2. Актуальні питання мистецької освіти та виховання : збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів кафедри вокальнохорової підготовки, теорії та методики музичної освіти (Вінниця, ВДПУ ім. Михайла Коцюбинського, 5 квітня 2018 р.) / за ред. Т. В. Белінської; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, факультет дошкільної, початкової освіти та мистецтв. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2018. 152 с.
3. Бабіч Д. Р. Формування виконавської майстерності майбутніх артистів естрадних ансамблів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 – «Теорія та методика навчання музики і музичного виховання». Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. Київ, 2004. 21 с.
4. Вербов А. Техніка постановки голосу. Київ: Музика, 1987. 51 с.
5. Вокальна педагогіка (сольний спів) : підручник для вузів Київ : Віпол, 2007. 173 с. : іл., граф.
6. Гнидь Б. П. Історія вокального мистецтва: Підр. для вищ. муз. навч. закл. / Богдан Пилипович Гнидь. Київ: НМАУ, 1997. 318 с.
7. Дерев'янка Л. А. Спів у мовленнєвій позиції як проблема вокальної педагогіки. Таврійські студії. Мистецтвознавство. 2013. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tsm_2013_4_21.
8. Дрожжина Н.В. Актуальні завдання підготовки естрадного співака на сучасному етапі розвитку музичного мистецтва естради. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти* : зб. наук. пр. Харк. держ. ун-т мистец. ім. І.П. Котляревського. Харків, 2004. Вип. 13. С. 149 – 160.
9. Дрожжина Н. В. Вокальне виконавство в системі музичного мистецтва естради : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства. Харків. держ. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського. Харків, 2008. 16 с
10. Дрожжина Н.В. Моделі філософсько-естетичного осмислення масової культури и музичного мистецтва естради. *Традиції та новації у вищій*

архітектурно-художній освіті : зб. наук. пр. вузів художньо-буд. профілю України і Росії / Харк. держ. акад. дизайну і мистец. Харків, 2007. Вип. 4/6. С. 30–34.

11. Дрожжина Н.В. Розвиток виконавських здібностей вокалістів у контексті музичного мистецтва естради. *Проблеми педагогіки мистецтва. Серія: Музична педагогіка і мистецтвознавство* : зб. ст. Київ, 2007. Вип. 1. С. 118–129.

12. Економова Е. К. Методика психолого-педагогічної підготовки співаків до концертного виступу в класі камерного співу. *Молодий вчений*. 2014. № 3 (06) С. 90–96.

13. Євтушенко Д. Питання вокальної педагогіки. Київ, 1987. 254 с.

14. Євтушенко Д. Г. Роздуми про голос. Київ: Муз. Україна, 1979. 91 с.

15. Зарицька А.А., Зарицький А.О. Методика викладання естрадного співу. Методичні рекомендації до робочої програми навчальної дисципліни. Луцьк : Надстир'я, 2018. 16 с.

16. Карпось В. Методичні рекомендації з постановки голосу. Луцьк : ВДУ РВВ «Вежа», 1999. 22 с.

17. Китайгородська Г. Сучасні методи розвитку вокальної майстерності майбутніх учителів музики. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. Київ, 2015. № 12. С. 27–32.

18. Корольчук О. Л., Чепелюк В. А. Естрадно-джазове вокальне виконавство як предмет сучасних музикознавчих досліджень в Україні. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. Київ, 2017. Випуск 24. С. 222–226.

19. Красовська Л. О. Сучасний вокал: методи навчання в різних жанрах музичного мистецтва. *Культура України. Серія : Мистецтвознавство*. Київ, 2016. Вип. 53. С. 100–106.

20. Курганова Я. О. Естрадно-вокальне виконавство та освітня система в сучасному Харкові. *Культура України*. Харків, 2016. Випуск 54. С. 76–86.

21. Люш Д. В. Розвиток і збереження співацького голосу. Київ: Музична Україна, 1988. 138 с.

22. Маслій К.С. Виховання голосу співака: Навч. посібник. Рівне: РДІК, 1996. 120 с.
23. Маркіна Н. Ю. З історії розвитку естрадної вокальної школи. *Актуальні питання культурології*. 2012. Вип. 12. С. 148–152. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apkant_2012_12_42
24. Мозговий М. П. Становлення і тенденції розвитку української естрадної пісні : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства. Київ: Нац. ун-т культури і мистецтв. Київ, 2007. 15 с.
25. Морозов В. П. Мистецтво резонансного співу. Основи резонансної теорії і техніки. Київ : Мистецтво і наука, 2008. 592 с.
26. Мурзай Г. М. Методика викладання вокалу: навч-метод. Посібник для магістрантів спец. «Музична педагогіка і виховання». Держ. Заклад «Луган. Нац. ун-т Тараса Шевченка». Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2010. 178 с.
27. Олендарьов В. М. Вітчизняний джаз та проблема стилю : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03 – «Музичне мистецтво». Київ. консерваторія ім. П. І. Чайковського. Київ, 1995. 22 с.
28. Откидач В. Естрадний спів і шоу-бізнес : навч.-метод. посіб. Вінниця : Нова книга, 2013. 368 с.
29. Попова А. Б., Войченко О. М. Методика Сета Ріггза та її вплив на мистецтво естрадного співу. URL: <http://isp.poippo.pl.ua/article/view/135430>
30. Романко В. І. Джаз у музичній культурі України: соціокультурна та музикознавча інтерпретації : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03 – «Музичне мистецтво». Нац. муз. акад. України ім. П.І. Чайковського. Київ, 2001. 20 с.
31. Рось З. П. Особливості роботи над розвитком вокальновиконавської техніки естрадноджазових співаків: Навчальний посібник з методичними рекомендаціями. Івано-Франківськ : «СІМІК», 2019. 64 с.

32. Рось З. П. Розспівки та фонопедичні вправи як основа підготовчої роботи на заняттях з естрадного вокалу: Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ : «СІМІК», 2018. 32 с.

33. Самая Т. В. Специфіка вокальної техніки у сучасному естрадному мистецтві: *Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., ІХ культурологічні читання пам'яті Володимира Подкопаєва*. Київ: НАКККіМ, 2011. С. 54–56.

34. Тимофєєв В. Д. Вокальна музика. Київ: Муз. Україна, 1982. 112 с.

35. Тормахова В. М. Українська естрадна музика і фольклор: взаємопроникнення і синтез : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства / В. М. Тормахова ; Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2007. 17 с.

36. Хижко О. В. Формування навичок естрадно-джазового музикування у студентів музичних училищ : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 – «Теорія та методика музичного навчання». Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. Київ, 2009. 23 с.

37. Цехмістро О. В. Методологія постановки естрадного голосу: стан розробки проблеми. *Мистецтво в міждисциплінарних дослідженнях*. Вісник ХДАДМ Харків, 2015.– № 9-10. С. 132–135

38. Шевченко О. Г. Українська популярна музика : витоки та проблематика (1920–1990 рр.) : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 26.00.01 – «Теорія та історія культури». Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. Київ, 2010. 19 с.

39. Юцевич Ю. Є. Теорія і методика формування та розвитку співацького голосу. Київ : ІЗМН, 1998. 159 с.

40. Seth Riggs. *Singing For The Stars – A Complete Program For Training Your Voice* (1992, Alfred Music)

King Danylo University

Дата звіту: 1/16/2024
Дата редагування: ---

Звіт не був оцінений.

метадані

Заголовок
Ефективні методики підготовки естрадних вокалістів у контексті світового вокального мистецтва

Автор **Науковий керівник / Експерт**
Микитюк С. **Людмила Жирак**

Інституція
King Danylo University

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати наслідний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		11
Інтервали		0
Мікропробіли		35
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)	a	116

Обсяг знайдених подібностей

Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

18.17%
18.17% KPI 1

25
Довжина фраз для коефіцієнта подібності 2

7.43%
7.43% KPI 2

8851
Кількість слів

67638
Кількість символів

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИФІКОВАНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	Колір тексту
1	https://docplayer.net/74574377-Kultura-ukrayini-culture-of-ukraine.html	88	0.99 %
2	http://isp.poipoo.pl.ua/article/view/127468	50	0.56 %
3	http://isp.poipoo.pl.ua/article/download/127468/124013/275673	45	0.51 %
4	http://www.rshu.edu.ua/images/nauka/ukr_kult_min_such_rozv_nm_vip24.pdf	44	0.50 %
5	https://visnik.org/pdf/v2015-08-18-tsakhmistro.pdf	42	0.47 %
6	http://isp.poipoo.pl.ua/article/download/135430/136766	41	0.46 %